

Lausunto neuvottelukunnan mietinnöstä "Oikeudenhoidon uudistamisohjelma vuosille 2013-2025", oikeusministeriön julkaisu 16/2013

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 22.4.2013 / OM 11/03/2012

Oikeusministeriölle

Lausuntonaan Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus esittää seuraavaa:

Kysymyksessä on laaja kokonaisuus. Etelä-Pohjanmaan kärjäoikeus tarkastelee esitettyä oikeudenhoidon uudistamisohjelmaa nyt vain kärjäoikeusnäkökulmasta ja lausunnon antamisen suhteen vain siinä laajuudessa, kuin jäljempänä esitetään. Mikäli neuvottelukunnan mietinnössä esitetyt uudistushankkeet etenevät ja ne tulevat lausunnolle, kärjäoikeutemme tulee antamaan siinä vaiheessa kulloiseenkin hankkeeseen erillisen lausunnon.

Tärkeintä kärjäoikeutemme mielestä on että ensin on selvitettävä huolella, mitkä ovat kärjäoikeuksissa tulevaisuudessa ratkaistavat asiat. Samoin on selvitettävä mitkä ovat niissä noudatettavatärkeimmät menettelytavat mm. oikeuden tavoitettavuuden ja riittävän oikeusturvan saatavuuden kannalta. Vasta tämän selvitystyön jälkeen voidaan ottaa pohdittavaksi mahdolliset kärjäoikeuksia koskevat rakenteelliset muutokset. Nyt on ennen aikaista lausua, kuten neuvottelukunta mietintönsä sivulla 25, että kärjäoikeuksien määrää olisi tarpeen vähentää noin puoleen nykyisestä. Kärjäoikeutemme yhtyy neuvottelukunnan laamannijäsenten eriävään näkemykseen.

Tämän lisäksi kärjäoikeutemme kiinnittää huomiota seuraaviin mietinnön yksityiskohtiin:

Asiantuntija-avusteisen huoltoriitojen tuomioistuinsovittelumenettelyn (Follo) käyttäminen ja laajentaminen on lasten edun kannalta perusteltua. Toisin kuin neuvottelukunta kärjäoikeutemme katsoo kuitenkin, ettei sillä voine olla tuomioistuimille merkittävää säästövaikutusta (s. 33-34). Arvioitaessa kustannussäästöjä Follo-menettelyä on verrattu täysimittaiseen pääkäsittelyssä ratkaistavaan oikeudenkäyntiin. Oikeampi lähtökohta olisi ollut verrata Follo-menettelyä niihin huoltoriitoihin, jotka ratkaistaan valmistelussa. Oikeudenkäynteinä hoidettavista huoltoriidoista ratkaistaan kärjäoikeuksissa suuri määrä valmistelussa, ja vain pienempi osa päättyy pääkäsittelyyn. Follo-menettelynkin ollessa käytössä osa huoltoriidoista ohjautuu täysimittaiseen oikeudenkäyntiin, sillä Follossa ei pystytä sopimaan kaikkia asioita. Tuomioistuin-kustannuksiin tulevat mukaan myös asiantuntija-avustajien palkkiot. Kuntapuolella kyllä syntyy säästöjä, koska olosuhdeselvityksiä ei tehdä entisessä mittakaavassa.

Lautamiesten lukumäärän vähentäminen ratkaisukokoonpanoissa on perusteltua mietinnössä esitetyllä tavalla (s. 34-35). Tässä vaiheessa ei kuitenkaan ole aiheellista ottaa sellaista kantaa, että koko lautamiesjärjestelmästä olisi pidemmällä aikavälillä syytä luopua.

Videokuulemisten käyttöä tuomioistuimissa on kärjäoikeutemme mielestä lisättävä mietinnössä esitetyllä tavalla (s. 41). Lainsäädännössä olevat esteet videokuulemisten käytön lisäämiselle on selvitettävä ja poistettava. Rikosjutun vastaajan kuuleminen videoteitse on tehtävä mahdolliseksi, toki huomioiden käsiteltävänä olevan rikoksen laatu ja vakavuus. Kärjäoikeutemme toivoo että lainsäädäntömuutoksissa edetäisiin ripeästi.

Käräjäoikeutemme kannattaa mietinnön esitystä tuomioiden suullisten perustelujen ottamista rajoitetusti käyttöön (s. 41-42). Esityksen perustelut ovat hyvät. Muutos ei merkitsisi asianosaisten oikeusturvan heikentymistä, mutta toisi tullessaan varsin merkittävän työnsäästön. Käräjäoikeutemme toivoo että myös tässä kohdin tehdään tarvittavat tarkennukset prosessilakeihin nopeassa aikataulussa.

Seinäjoella 19.6.2013

Markku Latva-Teikari
laamanni